

Věřím: odpuštění hříchů

Vyznává-li církev svou víru ve společenství svatých, vyznává ji mimo jiné proto, že věří v odpuštění hříchů. Hřích je zřeknutí se Boha, odpuštění znamená obnovení svatosti.

Už za Ježíše lidé poznali z jeho chování, že hřích může odpustit jen Bůh. I když od něho apoštolové dostali právo odpouštět hřích, ze začátku se myslelo pouze na odpuštění hříchů při křtu (jak zní tato pravda v nicejsko-cařihradském vyznání?). To se křesťan stával skutečně "svatým" člověkem, který je navždy Boží a už nesmí mít se zlem nikdy nic společného. Nároky to byly veliké a vysvětlují, proč se svátost smíření nevyužívala od samého začátku. V mentalitě bylo totiž silně zakořeněno přesvědčení, že není možné jiné odpuštění než to křestní, a jiné odpuštění po něm se zdálo být proti všem křestním slibům. Dokonce se mluvilo se o tom, že není možný žádný "druhý křest". Mnozí měli strach, aby se z odpuštění hříchů po křtu nestal zvyk a formalita, příležitost k lehkovážnosti, pohoršení nevinných, zkompromitování církve navenek.

Přesto se i přes velkou přísnost požadavků muselo o možnosti nápravy pro hřešící křesťany uvažovat. Tertulián, který patřil k těm přísnějším, připomíná, že nejde o druhou příležitost k odpuštění po křtu, ale o "poslední" příležitost. To, aby si někdo nemyslel, že po křtu existuje nějaké období, ve kterém lze hřešit. A tak se hříšníkům doporučovalo, aby nežádali "nový křest", ale léčili své hřích modlitbou, pokáním a dobrými skutky (podle Ježíšova horského kázání). Křesťané měli také před slavením eucharistie vyznávat své hřích, ne pro zvědavost druhých (ti jsou přeci také hříšní), ale pro své vlastní pokoření. A měli se za jejich odpuštění modlit jak pro sebe, tak pro ostatní. Na těchto radách je krásně vidět, jak mělo záležet křesťanům jednomu na druhém. Odpuštění hříchů u Boha si mohl nárokovat jen ten, kdo se snažil napravit svůj život vůči bližním, mít s nimi soucit, nezhoršovat jim jejich situaci pomluvami, odsuzováním. Proto vedle "smíření s Bohem" existovalo i "smíření s církví".

Od samého počátku si církev uvědomovala, že zde na zemi existují spolu spravedliví a hříšníci (obilí a koukol, sítě a ryby, archa Noemova: zvířata čistá a nečistá). Přesto však bylo cítit určitou bezradnost vůči těm, kteří zhřešili těžce, to znamená, že dobrovolně upadli do vážného hříchu (vražda, odpad, cizoložství). Mnozí křesťané totiž odpadli při pronásledování ve snaze zachránit si život, a pak se chtěli jednoduše vrátit. V církvi došlo k ostré diskusi o tom, zda je to možné, nebo ne. Jejich přijetí hájil papež Štěpán, africký biskup Cyprián byl proti. Tento vážný spor rozhodl Bůh sám: oba zemřeli záhy jako mučedníci. Církev však si uvědomovala, že není elitou pro svaté, ale rodinou všech, a tak dokázala svou náruč i své srdce otevřít i kajícím hříšníkům. Dodnes jedná stejně, takže není divu, že lidé mimo církev na ní celkem lehce najdou chyby, které chtějí.

Odpuštění hříchů po takovém pokání nastalo při znovupřijetí do eucharistického společenství, kterému předsedal biskup nebo kněz. Stejně jako bylo u katechumenů pro jejich křest rozhodující to, že se je biskup rozhodl přijmout do církve, tak pro odpuštění hříchů bylo nezbytné přijetí biskupem zpět do společenství. Nebylo tedy možné získat odpuštění jen prostým vyznáváním hříchů před druhými – jeden druhému (jak to dnes dělávají některé nekatolické církve). To sice existovalo, ale spíš jako způsob pokání.

Teprve rozhodnutím biskupa o znovupřijetí do církve byly kajícím odpuštěny hřích. Tak se vlastně krystalizovalo svátostné rozhršení.

Svátost smíření v dnešní podobě však ještě čekal dlouhý proces, který dostal důležitý impuls díky iroskotským mnichům (ti, jak víme, byli předchůdci cyrilometodějské mise mezi Slovany). Tito mniši byli misionáři a neměli vždy nablízku biskupa. Proto se rozhodli jednat s kajícíky tak, že je nechali biskupem znovu přijmout do církve, když se s ním zrovna dostali do kontaktu, a to s podmínkou, že pokání budou dělat po odpuštění. Tento zvyk se ujal a začal šířit po celé církvi. Cesta se otvírala i možnosti přijmout odpuštění hříchů po křtu víckrát než jednou za život. Převážilo učení prosazované sv. Tomášem Akvinským, že odpuštění hříchů je nadpřirozený lék, a jako se bez léků na těžké nemoci umírá, tak hrozí riziko věčné smrti pro ty, kterým je odpuštění ve svátosti smíření odepřeno.

Tolik stručně o víře v odpuštění hříchů. A závěrem? Ve svátosti smíření má své místo nejen smíření s Bohem, ale i smíření s církví, s lidmi. Proto svátostné rozhršení po vyznání, pokání a lítosti vyjadřuje nejen odpuštění hříchů, ale je i znamením obnoveného společenství s církví. Svátost smíření je dnes totiž velmi často považována za ryze soukromou záležitost s vyloučením veřejnosti. Nejde však o soukromou svátost! Všichni křesťané se mají za sebe modlit, navzájem soucítit, a ne sebou pohrdat a posuzovat se. Současně je třeba brát víc vážně povinnost své hřích po odpuštění napravovat pokáním a dobrými skutky vůči druhým lidem.